

Pagal Sąjungos teisę draudžiama nacionalinės teisės norma, pagal kurią nacionaliniai teismai neturi įgaliojimų nagrinėti nacionalinės teisės akto, kuris valstybės narės konstituciniu teismo sprendimu pripažintas neprieštaraujančiu Konstitucijai, atitikties Sąjungos teisei

Tokios teisės normos taikymas pažeistų Sąjungos teisės viršenybės principą ir prašymo priimti prejudicinį sprendimą mechanizmo veiksmingumą

Teisingumo Teismo buvo prašoma priimti sprendimą dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje įtvirtinto teisėjų nepriklausomumo principo, siejamo, be kita ko, su Sąjungos teisės viršenybės principu, esant tokiai situacijai, kai valstybės narės bendrosios kompetencijos teismas pagal nacionalinę teisę neturi įgaliojimų nagrinėti nacionalinės teisės akto, kurį šios valstybės narės konstitucinis teismas pripažino neprieštaraujančiu Konstitucijai, atitikties Sąjungos teisei ir kai nacionalinio teismo teisėjui gali grėsti drausminė procedūra ir nuobaudos, jeigu jis nuspręstų nagrinėti šią atitiktį.

Nagrinėjamu atveju RS buvo nuteistas per Rumunijoje vykusį baudžiamąjį procesą. Tada jo sutuoktinė pateikė pranešimą, be kita ko, dėl kelių teisminės valdžios pareigūnų per šį baudžiamąjį procesą tariamai padarytų nusikalstamų veikų. Paskui RS kreipėsi į *Curtea de Apel Craiova* (Krajosvos apeliacinis teismas, Rumunija) su skundu, kuriame ginčijo pernelyg ilgą baudžiamojo persekiojimo, pradėto pagal šį pranešimą, trukmę.

Krajosvos apeliacinis teismas mano, jog tam, kad priimtų sprendimą dėl šio skundo, turi išnagrinėti, ar su Sąjungos teise¹ suderinamas nacionalinės teisės aktas, kuriuo įsteigtas specializuotas prokuratūros padalinys, atsakingas už nusikalstamų veikų teismų sistemoje tyrimą, kaip antai toks, kuris nagrinėjamu atveju atliko tyrimą. Vis dėlto, atsižvelgiant į *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas, Rumunija) sprendimą², priimtą po to, kai Teisingumo Teismas priėmė sprendimą byloje *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.*³, Krajosvos apeliacinis teismas pagal nacionalinę teisę neturi įgaliojimų nagrinėti tokio suderinamumo. Iš tiesų savo sprendimu Konstitucinis Teismas atmetė kaip nepagrįstą prašymą pripažinti prieštaraujančiomis Konstitucijai tam tikras šio teisės akto nuostatas, pabrėždamas, kad jeigu jis pripažįsta nacionalinės teisės aktą neprieštaraujančiu Konstitucijos nuostatai, kurioje nustatytas reikalavimas laikytis Sąjungos teisės viršenybės principo⁴, bendrosios kompetencijos teismas neturi įgaliojimų nagrinėti šio nacionalinės teisės akto atitikties Sąjungos teisei.

¹ Konkrečiai kalbant, ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir 2006 m. gruodžio 13 d. Komisijos sprendimo 2006/928/EB, nustatančio bendradarbiavimo su Rumunija ir jos pažangos siekiant orientacinių tikslų teismų reformos ir kovos su korupcija srityse patikrinimo mechanizmą (OL L 354, 2006, p. 56), priedu.

² 2021 m. birželio 8 d. Sprendimas Nr. 390/2021.

³ 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimas *Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ ir kt.* sujungtose bylose [C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19](#) (taip pat žr. [Pranešimą spaudai Nr. 82/21](#)), kuriame Teisingumo Teismas, be kita ko, nusprendė, kad nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos prieštarauja Sąjungos teisei, jeigu tokio specializuoto padalinio įkūrimas nėra pateisinamas objektyviais ir patikrinamais reikalavimais, susijusiais su geru teisingumo vykdymu, ir nesusiejamas su konkrečiomis Teisingumo Teismo nustatytomis garantijomis (žr. šio sprendimo rezoliucinės dalies 5 punktą).

⁴ Sprendime Nr. 390/2021 Konstitucinis Teismas nusprendė, kad nagrinėjamas teisės aktas neprieštarauja *Constituția României* (Rumunijos Konstitucija) 148 straipsniui.

Atsižvelgdamas į tai, Krajovos apeliacinis teismas nusprendė kreiptis į Teisingumo Teismą, siekdamas iš esmės išsiaiškinti, ar pagal Sąjungos teisę draudžiama nesuteikti nacionalinio bendrosios kompetencijos teismo teisėjui įgaliojimų nagrinėti teisės akto atitiktį Sąjungos teisei tokiais aplinkybėmis, kokios susiklostė šioje byloje, ir taikyti šiam teisėjui drausmines nuobaudas dėl to, kad jis nusprendė išnagrinėti tokią atitiktį.

Teisingumo Teismo didžioji kolegija nusprendė, kad tokios nacionalinės teisės nuostatos ar praktika prieštarauja Sąjungos teisei⁵.

Teisingumo Teismo vertinimas

Visų pirma Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos ar praktika, kuriose numatyta, kad valstybės narės bendrosios kompetencijos teismams pagal nacionalinę konstitucinę teisę privalomas šios valstybės narės konstitucinio teismo sprendimas pripažinti nacionalinės teisės aktą neprieštaraujančiu tos valstybės Konstitucijai, jeigu pagal nacionalinę teisę užtikrinamas šio konstitucinio teismo nepriklausomumas, be kita ko, nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių. Vis dėlto taip nėra tuo atveju, jeigu tokių teisės nuostatų ar tokios praktikos taikymas reiškia, kad šie bendrosios kompetencijos teismai neturi jokios jurisdikcijos vertinti, ar su Sąjungos teise suderinamas nacionalinės teisės aktas, kurį tas konstitucinis teismas pripažino neprieštaraujančiu nacionalinei konstitucinei nuostatai, kurioje numatyta Sąjungos teisės viršenybė.

Be to, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad nacionaliniam teismui tenkančios pareigos taikyti visą tiesiogiai veikiančią Sąjungos teisės nuostatą vykdydamas būtinas visų pirma siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi valstybių narių lygybės prieš Sutartis, pagal kurią negalima remtis jokia vienašale priemone prieš Sąjungos teisės sistemą, ir yra ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto lojalaus bendradarbiavimo principo, pagal kurį reikalaujama netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, galinčios prieštarauti tiesiogiai veikiančiai Sąjungos teisei, nesvarbu, ar ta nuostata priimta anksčiau, ar vėliau už tokią Sąjungos teisės normą, išraiška.

Atsižvelgęs į tai, Teisingumo Teismas priminė, kad, pirma, jau yra nusprendęs, jog nagrinėjamos teisės nuostatos patenka į Sprendimo 2006/928⁶ taikymo sritį, todėl turi atitikti reikalavimus, kylančius iš Sąjungos teisės, visų pirma ESS 2 straipsnio ir 19 straipsnio 1 dalies⁷. Antra, tiek ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, tiek Sprendimo 2006/928 priede įtvirtinti orientaciniai tikslai teismų reformos ir kovos su korupcija srityse suformuluoti aiškiai ir tiksliai ir jiems netaikomos jokios sąlygos, todėl jie yra tiesiogiai veikiantys⁸. Vadinasi, neturėdami įgaliojimų aiškinti nacionalinės teisės nuostatų taip, kad jos atitiktų minėtą Sąjungos teisės nuostatą ar nurodytus tikslus, Rumunijos bendrosios kompetencijos teismai turi savo iniciatyva netaikyti šių nacionalinės teisės nuostatų.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Rumunijos bendrosios kompetencijos teismai iš principo turi jurisdikciją vertinti, ar su šiomis Sąjungos teisės normomis suderinamos nacionalinės teisės akto nuostatos, šiuo tikslu nesikreipdami į Konstitucinį Teismą. Vis dėlto jie neturi šios jurisdikcijos, jeigu Konstitucinis Teismas nusprendė, kad šios teisės akto nuostatos neprieštarauja nacionalinei konstitucinei nuostatai, kurioje numatyta Sąjungos teisės viršenybė, nes šie teismai privalo laikytis tokio sprendimo. Tokia nacionalinės teisės norma ar praktika sudarytų kliūčių visiškam nagrinėjamų Sąjungos teisės normų veiksmingumui, nes neleistų bendrosios kompetencijos teismui, turinčiam užtikrinti Sąjungos teisės taikymą, pačiam įvertinti tokių teisės akto nuostatų suderinamumą su Sąjungos teise.

⁵ ESS 19 straipsnio 1 dalies antrai pastraipai, siejamai su ESS 2 straipsniu, 4 straipsnio 2 ir 3 dalimis, SESV 267 straipsniu ir Sąjungos teisės viršenybės principu.

⁶ Dėl išsamios nuorodos į Sprendimą 2006/928 žr. 1 išnašą.

⁷ Minėto Sprendimo *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* 183 ir 184 punktai.

⁸ Minėto Sprendimo *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* 249 ir 250 punktai ir 2021 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Euro Box Promotion ir kt.*, [C-357/19](#), [C-379/19](#), [C-547/19](#), [C-811/19](#) ir [C-840/19](#) (taip pat žr. [Pranešimą spaudai Nr. 230/21](#)), 253 punktas.

Be to, tokios nacionalinės teisės normos ar praktikos taikymas pakenktų Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo, numatyto pagal kreipimosi dėl prejudicinio sprendimo mechanizmą, veiksmingumui ir atgrasytų bylą nagrinėjantį bendrosios kompetencijos teismą kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, nes jis siektų laikytis atitinkamos valstybės narės konstitucinio teismo sprendimų.

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad šios išvados juo labiau taikytinos tokioje situacijoje, kai savo sprendimu atitinkamos valstybės narės konstitucinis teismas, remdamasis, be kita ko, tos valstybės narės konstituciniu savitumu ir argumentu, kad Teisingumo Teismas viršijo savo kompetenciją, atsisako įgyvendinti Teisingumo Teismo priimtą prejudicinį sprendimą. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį jam gali tekti patikrinti, ar Sąjungos teisėje nustatyta pareiga nepažeidžia valstybės narės nacionalinio savitumo. Vis dėlto šios nuostatos tikslas ir poveikis nėra toks, kad valstybės narės konstitucinis teismas, nepaisydamas pagal Sąjungos teisę jam tenkančių įpareigojimų, galėtų netaikyti Sąjungos teisės normos tuo pagrindu, kad šia norma pažeidžiamas tos valstybės narės nacionalinis savitumas, kaip jį apibrėžia nacionalinis konstitucinis teismas. Taigi, jeigu valstybės narės konstitucinis teismas mano, kad antrinės Sąjungos teisės nuostata, kaip ją yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, pažeidžia pareigą gerbti šios valstybės narės nacionalinį savitumą, jis privalo kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą tam, kad būtų įvertintas šios nuostatos galiojimas atsižvelgiant į ESS 4 straipsnio 2 dalį, nes tik Teisingumo Teismas turi jurisdikciją konstatuoti Sąjungos akto negaliojimą.

Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė: kadangi Teisingumo Teismas turi išimtinę jurisdikciją pateikti galutinį Sąjungos teisės išaiškinimą, valstybės narės konstitucinis teismas, remdamasis savo paties pateiktu Sąjungos teisės nuostatų aiškinimu, negali pagrįstai konstatuoti, kad Teisingumo Teismas priėmė sprendimą viršydamas savo kompetenciją, taigi, ir atsisakyti įgyvendinti šio teismo priimtą prejudicinį sprendimą.

Be to, remdamasis savo ankstesne jurisprudencija⁹, Teisingumo Teismas nurodė, kad pagal ESS 2 straipsnį ir 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos ar praktika, pagal kurias nacionalinio teismo teisėjui gali kilti drausminė atsakomybė už bet kokią nacionalinio konstitucinio teismo sprendimų nesilaikymą, be kita ko, už sprendimo, kuriuo šis teismas atsisakė įgyvendinti Teisingumo Teismo priimtą prejudicinį sprendimą, netaikymą.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106

⁹ Minėtu Sprendimu *Euro Box Promotion* ir kt.